

Bancnota falsă de 20 de lei

de Samuel Kastriener

Traducere: Dorina Deutsch

Această mică istorie s-a întâmplat încă la sfârșitul secolului trecut. De atunci a curs multă apă pe Bega, lumea s-a schimbat tare mult și nici Timișoara nu mai este orașul acela "gemütlich" de altădată. Apoi și noi înșine, parcă am fi alți oameni – în orice caz ne-am pierdut nonșalanța anilor douăzeci: am îmbătrânit...

Dar să trecem la subiect. Se poate spune că era o zi liniștită. Reporterii hoinăreau prin oraș, căscând își spuneau unul altuia, că "azi materialul e cam slăbuț". Și ce făcea atunci reporterul de sfârșit de secol? Dădea o raită pe la primărie, la secția cazuri penale. Adevărat că nici acolo nu erau materiale, însă, cel puțin puteam juca cărți. Biroul purtătorului de cuvânt al poliției, Guszti Malyáta era un fel de club al ziaristilor. Acolo întotdeauna găseam companie și, dacă aveam noroc, se găsea și un păhărel de coniac.

Locotenentul Guszti Malyáta (doar mai târziu a devenit căpitan) era un om tare glumeț și numai atunci se enerva, dacă cineva vorbea nemțește. Se trăgea de pe lângă Miskolc și învățase multe, dar nemțește nu. Odată, la o halbă de bere, când profesorul Oszkár s-a apucat să spună că limba germană ține de cultură, Guszti aproape că i-a aruncat halba în cap. De-altfel Guszti tocmai făcea politică cu Karcsi Neuhut, când împreună cu Bandi Osztie am intrat în biroul lui. Pe-atunci a făcut mare vâlvă în oraș un ins, Biró, un falsificator de bani, care, în grandomania sa, se credea statul însuși și a creat o inflație privată. Atât de frumoase și perfecte erau falsurile sale, încât doar specialiștii erau în stare să le deosebească de bancnotele băncii austro-ungare. Neuhut, un om drăguț, serviabil și mai ales un om bun, pe-atunci era numai în vizită în Cetate, înlocuia pe cineva, altfel locul lui de muncă era în Iosefin, lângă căpitanul Jenő Györbiró. Era vorba de bancnotele lui Biró și Karcsi Neuhut l-a luat peste picior pe Malyáta, că n-a reușit din prima să-i găsească atelierul. Bineînțeles că și noi l-am susținut și dragul de Guszti ne amenința că ne dă afară. Noroc că a intrat pe ușă Ernő Neuhaus. Dar, mai întâi, câteva cuvinte și despre el. Era partener de afaceri cu un antreprenor de drumuri, se putea lăuda că are punga doldora, dar era un boem din cap până în picioare. Îi iubea pe zariști, el însuși a scos o dată, de două ori o revistă de teatru și figură ca un mecena al reporterilor. În oraș era vestit pentru cravatele sale. Întotdeauna avea în panoplie vre-o câteva duzini. Dacă ducea la el acasă câțiva tineri, în casa Makri, nimeni nu pleca înainte să guste din diferitele feluri de țuici – și cu o cravată cadou. (Eu am avut ghinion, pentru că eu purtam doar lavalieră, și Neuhaus nu avea așa ceva în colecție.)

Așa că Ernő Neuhaus a intrat în cameră și în loc de salut a scos din buzunar o flașcă de coniac. (Din aceea bună de trei stele.) Neuhut Karcsi a scos păhărelele, am dat peste cap

fiecare câte două jumătăți, apoi sticla a aterizat în sertarul lui Guszti – pentru provizii, a spus el.

-De la ce v-ați luat? Am auzit țipete.

I-am spus lui Ernő, că despre Biró e vorba. La care a scos din portmoneu o bancnotă nou-nouță de douăzeci. – Poate că și pe asta a făcut-o Biró?

Malyáta a luat-o în mână și a-nceput s-o cerceteze scuturându-și scăfârlia cheală.

Neuhut Karcsi râdea: – Azi fiecare bancnotă e dubioasă.

Noi reporterii oftăm: - Ce bine ar fi dacă ar fi o grămadă, nu ne-ar părea rău dacă și din astea, le-am plasa noi.

Neuhut a luat și el bancnota nouă. Apoi a căutat în servietă într-un teanc de acte din care a scos o bancnotă falsă, una de-al lui Biró. Dintr-odată toți am devenit specialiști, cele două bancnote de douăzeci au trecut din mână în mână, le-am cercetat cu lupa, dar n-am putut găsi diferența dintre cea adevărată și cea falsă.

În fine, Ernő Neuhaus a declarat că el trebuie să plece.

– Dați-mi bancnota mea de douăzeci!

De-abia acum a urmat adevărata comédie. N-am știut care e cea adevărată și care cea falsă. Ghiceam încolo-încoace – degeaba. Ce era să facem, Neuhaus și-a luat rămas bun și l-a rugat pe Karcsi, să-i trimită cele douăzeci de coroane acasă. Iar noi am continuat să ne sfătuim. În cele din urmă, lui Neuhut i-a venit o idee salvatoare. Se duce la filiala băncii austro-maghiare la Dicasterie și acolo va afla, care e cea adevărată. Cu asta ne-am și despărțit, că degeaba, reporterul nu se poate întoarce acasă fără nici un fel de material.

Spre prânz iar m-am dus la poliție. Cum l-am văzut pe prietenul meu Neuhut, imediat l-am întrebat:

- Ei, Karcsi, care e cea adevărată?

- Naiba știe... Nici ăștia nu știu mai mult ca noi. Și ei au învățat bancnota pe toate părțile și mi-au spus că se vor interesa la Viena, la centru.

- Și, le-ai lăsat ambele bancnote? – Da' de unde. Le-am spus că-l voi întreba întâi pe șeful secției de criminalistică și că mă întorc. Guszti Malyáta era tare supărat. Fusese la bătrân (la căpitanul șef Rezső Bandl) care l-a certat că a arătat "obiectul crimei" și a adus poliția într-o situație penibilă. Bandi Osztie l-a mai întăritat: - Despre asta trebuie să scriem... Și-așa n-avem nimic azi...

Malyáta s-a exprimat într-o vorbă de aia, de la Miskolc, că am găsit mai bine de cuviință, să o luăm din loc. În ziare n-a apărut incidentul, dar seara la cafeneaua Hungária și la

Kronprinz, toată lumea râdea pe seama poliției dar, mai ales pe seama filialei timișorene a băncii austro-ungare.

În schimb, istețimea lui Neuhut a salvat onoarea poliției.

Când am venit la poliție, a doua zi, m-au întâmpinat fețe surâzătoare și Guszti imediat m-a servit cu un păhărel de coniac.

Că ce s-a întâmplat?! Oul lui Columb. Neuhut a fost de serviciu noaptea. S-a dus la penitenciarul parchetului și acolo l-a "împrumutat" pe arestatul Biró de la inspectorul șef Nándor Teichman. Iar acum să-i dăm cuvântul lui Neuhut:

- Poftim, Biró, aprinde o țigară bună.

- A, vă mulțumesc foarte frumos...

Am scos din buzunar cele două bancnote de douăzeci.

- Uite, Biró, iar am descoperit două bancnote false.

Biró le ia pe amândouă în mână. O clipă se uită la ele și apoi zice:

- Mă rog frumos, asta eu am făcut-o, dar asta este fabricată la Viena, în tiparnița băncii. Pentru asta eu chiar că nu sunt vinovat.

- Tare m-am bucurat – continuă Karcsi povestea – și imediat am însemnat cu un creion bancnota de douăzeci a lui Neuhaus Ernő. Dar am vrut să știu cum de a recunoscut nemernicul „lucrarea” lui. O oră și mai bine l-am discutat pe Biró, i-am promis câte-n stele, dar n-a vrut nicicum să se destăinuie. N-am aflat niciodată exact secretul lui Biró. În fața judecătorului de instrucție n-a spus decât atât: În definitiv, omul își cunoaște amprenta propriei munci...